

Internet

Vježba 2.

Ana Jurasić, 2009.

Korištenje Internet Explorera

- **Pokretanje** – sa *Desktopa* ili *Start*, (*All Programs*), *Internet Explorer*.
- Ako nemamo stalnu vezu s Internetom ili Internet Explorer nije podešen da nas automatski poveže na Internet, moramo se “konektirati” pozvavši broj svog ISP-a i upisavši korisničko ime i lozinku.
- U **naslovnoj traci** vidimo naziv trenutno otvorene stranice.
- **Traka s izbornicima** – sadrži grupe naredbi:
 - **File** – otvaranje i spremanje dokumenata, slanje e-mail-a, ispis...
 - **Edit** – kopiranje i premještanje označenih objekata na web stranici, traženje određenih riječi u dokumentu...
 - **View** – prikazivanje/skrivanje alatnih traka (*Toolbars...*), promjena veličine slova na ekranu (*Text Size...*), zaustavljanje učitavanja stranice (*Stop*), osvježavanje prikaza stranice - ako se sadržaj stranice izmijenio od prethodnog učitavanja (*Refresh*), pregled izvornog HTML koda dokumenta (*Source*)...
 - **Favorites**
 - **Tools**
 - **Help**

Statusna traka

- **Statusna traka** Internet Explorera – sadrži informacije o tome što radi program i kakav tip dokumenta se prikazuje.
- Sastoji se od tri dijela:
 - dio s porukama,
 - pokazatelj napretka učitavanja,
 - pokazatelj stanja programa.

Alatna traka

- Sadrži naredbe koje se najčešće koriste:
 - *Back* – povratak na prethodno učitanoj stranici ili strelicom na D strani gumba otvaramo izbornik s popisom ranije posjećenih stranica,
 - *Forward* – suprotno od *Back*,
 - *Stop*,
 - *Refresh*,
 - *Home* – povratak na stranicu (ili na prazan prostor) koju smo podesili da se prva učitava u browseru,
 - *Search* – prozor za pretraživanje Interneta,
 - *Favorites*,
 - *History* – popis posjećenih adresa, sortiran po datumu, ali se može sortirati i po drugim kriterijima,
 - *Mail* – otvara postavljeni program za rad s e-mail-om,
 - *Print* – ispisuje sadržaj trenutno učitane stranice,
 - *Edit* - otvara program za uređivanje i izradu web stranica te prikazuje sadržaj trenutno učitane stranice u tom programu,
 - *Discuss* – omogućuje pristup diskusijskim grupama na internetu,
 - *Media* – za korištenje zvučnih i video zapisa s Interneta...

Organiziranje zabilješki

- Moguće je **memorirati adrese željenih stranica** koje često posjećujemo.
- U *Favorites* možemo **kreirati novu mapu** – *Favorites, Organize Favorites...*, gumb *Create Folder*. Tu su i opcije *Move to Folder* – za premještanje stranice u drugu mapu, *Rename* – za promjenu imena stranice ili mape, *Delete* – briše stranicu ili mapu.
- Rad sa stranicama i mapama u okviru *Organize Favorites* organiziran je isto kao kod Microsoft Windows Explorera.
- **Dodavanje web stranice u mapu** – *Favorites, Add to Favorites*, gumb *Create in <<*, označimo mapu u koju želimo spremiti stranicu i potvrdimo s *Ok*.
- **Brisanje stranice iz Favorites** – D klik miša, *Delete*.
- Prikaz stranice iz izbornika *Favorites* – klik na gumb *Favorites*, odabiremo željenu adresu s popisa.

Izbornik *Tools*

- Ovdje možemo **podesiti osnovne postavke Internet Explorera**:
 - Ako (zbog bržeg učitavanja stranice) želimo **da se ne prikazuju slike (zvukovi, video, animacija) na web stranicama** – *Tools, Internet Options*, kartica *Advanced* (dio *Multimedia*), isključimo opciju *Show pictures* ili *Play...* te isključimo i ponovno pokrenemo Internet Explorer.
 - Na isti se način vraćamo u mod prikazivanja slika na web stranici.
 - Ako želimo vidjeti samo neku od slika na stranici – D klik miša u prazan okvir slike, *Show Picture*.

Prikaz web stranice

- U **adresnoj traci** preglednika upišemo točnu web adresu ili pritiskom na strelicu odaberemo neku od ranije posjećenih adresa. Nakon toga kliknemo *Go* ili *Enter*.
- Ako želimo novu web stranicu otvoriti u novom prozoru – D klik miša na link, *Open in New Window* (ili držimo Shift dok L klikom miša označavamo link).
- Ako želimo, možemo otvoriti i više browsera. Svaki od njih radit će nezavisno.
- U novijoj verziji Internet Explorera, novi prozor možemo otvoriti i iz već otvorenog browsera – *File, New Window*.
- **ZAUSTAVLJANJE UČITAVANJA WEB STRANICE** – ikona *Stop*.
- Da se izbjegne da preglednik učitava stare stranice iz međuspremnika, klikom na tipku *Refresh* zahtijevamo da se učitava najnoviji podatak s web sjedišta.

-
-
- Svaki put kada učitavamo stranicu, browser provjerava da li stranica već postoji u *Cache* memoriji.
 - Ako postoji, učitava je iz *Cashe* memorije, a ne sa servera, što ubrzava postupak.
 - Browser u *Cashe* memoriji drži kopiju stranice samo određeno vrijeme jer su stranice podložne čestim izmjenama.

Home Page (polazna stranica)

- **Na web sjedištu** – to je ona stranica (*index.html*) koju preglednik “pozove” kad upišemo web adresu.
- **U Microsoft Internet Exploreru** – ona stranica koja se otvori kada se pokrene preglednik.
- **POSTAVLJANJE POČETNE STRANICE U INTERNET EXPLORERU** – *Tools, Internet options, kartica General.*
 - Možemo postaviti onu koju trenutno vidimo (*Use Current*),
 - Microsoftovu (*Use Default*) ili
 - niti jednu - otvara se browser bez početne stranice (*Use Blank*).
 - Želimo li postaviti bilo koju drugu stranicu, u adresnu liniju upišemo njezin URL.

Navigacija na web-u

- **History** – lista stranica posjećenih u zadnjih 20 dana – možemo ih ovdje ponovno odabrati.
- **Brisanje traga prijašnjih pretraga** – *Tools, Internet Options*, kartica *General*, gumb *Clear History*.
- Da bismo otvorili željenu stranicu, moramo znati njezin URL koji se sastoji od imena web servera i imena stranice.
 - Na kraju web adrese nalazi se domena koja je dvoslovna (kratica države pr. hr, it, fr, de...) ili troslovna (vrsta organizacije pr. com – komercijalne organizacije, edu – obrazovne ustanove, gov – vladine ustanove...).
 - URL počinje imenom protokola koji se koristi. Kod upisivanja web adrese podrazumijeva se http protokol pa ga ne treba posebno upisivati.
 - Kada se učita prva web stranica u otvorenom browseru, gumbi *Back* i *Forward* su još neaktivni.

Web obrasci

- Interaktivni obrasci pomoću kojih se šalju podaci web lokaciji.
- Koriste se pr. kod:
 - kupovine na internetu,
 - traženja podataka,
 - plaćanja računa,
 - ispunjavanja anketa...
- Podaci se upisuju u polja za unos ili se odabiru iz padajućih listi.
- Po poljima za unos krećemo se klikom L tipke miša ili tipkom Tab.
- Kada popunimo obrazac, obično potvrđujemo klikom na gumb *Submit*.

Kopiranje sadržaja s web-a

Kopiranje slike – D klik miša na sliku, *Copy*. Zatim je, naredbom *Paste*, prebacujemo u dokument. Može i ovako – D klik miša na sliku, *Save Picture As...*

- **Selektirani tekst** na web stranici može se **kopirati** na neko drugo mjesto primjenom naredbi *Copy/Paste*.
- Želimo li **kopirati link s web stranice** – D klik miša na link, *Copy Shortcut*. Naredbom *Paste*, spremimo adresu na željeno mjesto.
- **Spremanje web stranice na disk** – *File, Save As...*, dajemo joj ime i odredimo lokaciju.
 - Odaberemo li za tip datoteke *Text File (.txt)* – sprema se samo tekst koji se kasnije može čitati u bilo kojem tekst editoru.
 - Odaberemo li *Webpage, HTML Only (.htm, .html)* – spremaju se sve informacije s web stranice, osim osim grafike, zvuka i nekih drugih datoteka.
 - *Webpage, complete (.htm, .html)* – sprema se cijela web stranica, koju kasnije možemo čitati *Offline*.
- **Preuzimanje datoteka s web stranice** – D klik miša na link, *Save Target As...*

Ispis web stranice

- **Pregled prije ispisa** – *File, Print Preview...* – možemo vidjeti koliko papira zauzima web stranica, povećati i smanjiti prikaz...
- **Postav stranice** – *File, Page Setup...* – odabiremo format papira, orijentaciju, margine, zaglavlje i podnožje, printer.
- **Ispis bez podešavanja** – ikona *Print* na alatnoj traci.
- Imamo li neke zahtjeve kod ispisa – *File, Print...* :
 - Kartica *General* – odabir vrste printera, raspon i broj stranica, broj primjeraka. U dijelu *Print Range* – možemo odabrati opciju *Selection* – tako ispisujemo tekst koji smo prethodno selektirali na web stranici.
 - Kartica *Options* – možemo podesiti ispis okvira, ako web stranica ima više okvira...

Korištenje tražilice

- Pretraživači weba – omogućuju brzo dobivanje informacija o traženom pojmu.
- Da bi bili zadovoljni rezultatima pretraživanja, moramo znati odabrati alat za pretraživanje. Postoje tri tipa:
 - **Imenici,**
 - **Tražilice i metatražilice,**
 - **Nevidljivi web.**

Imenici (subject directories)

- To je baza podataka o mrežnim stranicama organizirana prema **kategorijama**.
- Kategoriziranje obavljaju ljudi, a ne računalni programi.
- Rezultat pretraživanja je manji nego kod druge vrste alata za pretraživanje weba (jer se ne pregledava čitav sadržaj stranica već samo naslovi, ključne riječi i kategorije). No, često je rezultat pretraživanja bolji jer se temelji na opaskama urednika koje dobro opisuju temu.
- Kada nešto tražimo, najprije moramo razmisliti o kategoriji kojoj tema pripada.
- Yahoo! je dugo bio najpopularniji imenik, a tijekom vremena postao je i tražilica. Yahooov imenik nalazi se na adresi <http://dir.yahoo.com>.
- Osim njega, poznati su imenici:
 - Google Directory <http://www.google.com/dirhp>
 - About com <http://www.about.com> ...

Tražilice (search engines) i metatražilice (meta-search engines)

- **Tražilice** traže informaciju na mrežnim stranicama. Za to koriste posebne programe (spider, crawler...) koji pretražuju stranice. Pronađene informacije oni prosljeđuju programima za indeksiranje određene tražilice.
- Nakon još nekih postupaka (eliminiranja spama...), tražilica pronađenu stranicu stavlja na popis koji dobivamo.
- Tražilice koristimo kada točno znamo ključnu riječ i zanima nas što o njoj postoji na webu.
- Dobivamo veći broj rezultata pretrage nego kod imenika, ali kakvoća pojedinih rezultata može biti lošija.
- Neke od tražilica ujedno su i portali – pružaju različite informacije iz većeg broja izvora.
- Najpoznatije tražilice i njihove značajke:

http://edu-udzbenik.carnet.hr/2/tablica_2_pogl_03_lekc_02.htm

-
- Nijedna tražilica ne pretražuje cjelokupan mrežni prostor, već samo njegov manji dio. Zbog toga, pretražujući jednom tražilicom ponekad ne možemo naći željenu informaciju.
 - **Metatražilice** istovremeno pretražuju nekoliko tražilica i dobivene rezultate prikazuju na zajedničkoj stranici.
 - Unutar upita možemo koristiti samo jednostavnu sintaksu, a rezultat pretraživanja uvijek je manji od zbroja dokumenata koje bi dobili korištenjem svake pojedine tražilice koja je obuhvaćena metatražilicom.
 - Za dobivanje relevantnih rezultata pretraživanja, bolje je koristiti tražilice nego metatražilice.
 - Neke metatražilice i njihove značajke:

http://edu-udzbenik.carnet.hr/2/tablica_3_pogl_03_lekc_03.htm

Nevidljivi web

- Onaj dio weba do kojeg ne možemo doći koristeći tražilice i većinu mrežnih imenika.
- Naime, sadržaj tih stranica generira se tek na naš upit upućen pri pretraživanju baze podataka. Zbog toga spider pronalazi traženu stranicu, ali ne i njezin sadržaj.
- To su specijalizirane (znanstvene, komercijalne...) baze podataka koje moramo pretraživati izravnim pristupom preko određenog URL-a.
- Mrežna mjesta koja sadrže informacije o sadržaju nevidljivog weba:
 - The invisible web directory: <http://www.invisibleweb.net>
 - Direct search: <http://www.freepint.com/gary/direct.htm>
- Postoje i imenici koji će vas odvesti do nevidljivog weba. Oni su u pravilu kvalitetni jer su ih vrednovali stručnjaci npr.:
 - Librarians' Internet Index: <http://lii.org/>
 - InfoMine: <http://infomine.ucr.edu>
 - About.com: <http://www.about.com/>

Izvođenje pretraživanja

- Svaka tražilica ima svoje kriterije prema kojima traži ključne riječi i fraze.
- Kod traženja – što više suziti područje interesa – **biti što određeniji.**
- **Ključna riječ** – riječ koja najbolje opisuje pojam koji tražimo.
 - **Koristite najprecizniju riječ koja opisuje temu!**
 - **Provjerite jeste li točno napisali ključnu riječ** (neke tražilice pr. Google, ako pogriješimo, sugeriraju točno napisanu riječ).
 - **Pretražite više puta koristeći različite ključne riječi koje opisuju temu.**
 - Vodite računa o relevantnosti nađenih podataka. Na webu ima poprilično puno neprovjerenih i netočnih podataka.
 - Ako pretražujete dokumente o nekoj osobi, obratite pozornost na to razlikuje li tražilica koju koristite velika i mala slova! Pazite i na moguće inačice određenog imena i prezimena.
 - Ako pretražujete dokument o nekom predmetu, obratite pozornost na korištenje stručnog nazivlja.

-
- **Booleovi operatori** - pretraživanja se često temelje na Booleovoj logici.
 - Koristimo englesku verziju triju logičkih operatora:
 - AND (i)
 - OR (ili)
 - NOT (ne).
 - *AND* - rezultati pretraživanja su samo oni dokumenti koji uključuju sve nazive povezane operatorom.
 - *OR* - dobivamo dokumente koji uključuju bilo koji pojam povezan operatorom. Upotrebom ovog operatora isključuje se dupliranje dokumenata.
 - *NOT* - za isključivanje nekog termina iz pretraživanja.
 - Pr. mačke *AND* psi – dobivamo dokumente koji govore **i** o mačkama **i** o psima.
 - mačke *OR* psi – dobivamo sve dokumente o psima, sve dokumente o mačkama i sve dokumente o mačkama i psima.
 - psi *NOT* mačke - dobit ćemo samo dokumente o psima, ali ne i o mačkama.

-
- Prije nego što uputimo upit tražilici, treba provjeriti kojim se simbolima prikazuju Booleovi operatori.
 - Ovisno o tražilici, možete ih zamijeniti znakovima:
 - *AND*=+ (*dogs +cats*)
 - *NOT*=- (*dogs -cats*)
 - *OR* = | (*dogs |cats*)
 - *Obratite pozornost na to da ne stavljate razmak između simbola za Booleove operatore i riječi koju želite uključiti ili isključiti iz pretraživanja.*
 - **Navodnici:**
 - Kada tražite određenu frazu – izraz od nekoliko riječi, morate ga upisati u navodnike.
 - Ako frazu stavimo u navodnike – pr. “bijeli morski pas” – tražilica traži na webu isključivo tu frazu, a ne i svaku riječ zasebno.

-
- Mnoge tražilice omogućuju **pretraživanje prirodnim jezikom** - postavljanje upita onako kako bismo ga postavili svom sugovorniku.
 - Program ispravlja eventualne greške u pisanju i sugerira drugačije upite.
 - Ako ne dobijemo zadovoljavajuće rezultate, treba promijeniti redoslijed riječi u upitu tako da riječ najvažniju za upit upišemo na prvo mjesto!
 - Iako većina tražilica omogućava pretraživanje korištenjem prirodnog jezika, AskJeeves je najbolja u tome (<http://www.ask.com>).
 - Pr. upit Gooleu: which are the colours of rainbow? Dobit ćemo stranice koje govore o duginim bojama.

Svakako je bolje koristiti ključne riječi.

-
- **Kraćenje** (*stemming*) - još jedna tehnika pretraživanja koja omogućuje pronalaženje više riječi istog korijena.
 - Simbol koji se koristi za kraćenje nije isti kod svih tražilica. Najčešće je to zvjezdica (*).
 - Postoje dvije vrste kraćenja:
 - lijevo - znak za kraćenje dolazi na početku riječi
 - desno - znak za kraćenje dolazi na kraju korijena riječi.
 - *Prije pretraživanja provjerite podržava li određena tražilica kraćenje!*
 - Pr. *human** uključit će sve riječi: *humanity, humanitarian, humanistic, humanoid...*
 - Odabrani početak (korijen) riječi ne smije biti prekratak jer to znatno proširuje rezultat pretraživanja

-
- **Zamjenski znakovi** (*wildcards*) - simboli (najčešće *) unutar riječi ili rečenice koji zamjenjuju jedan ili više znakova (slova, brojeva i sl.).
 - Ovaj način pretraživanja omogućuje pretraživanje termina za koje nismo sigurni kako se točno pišu.
 - Upotreba zamjenskih znakova, kao i u slučaju ostalih tehnika pretraživanja, razlikuje se od tražilice do tražilice.
 - Npr. Google dopušta upotrebu zamjenskih znakova isključivo za cijele riječi, a ne za slova unutar riječi.
 - *Ako tražilica ne podržava zamjenske znakove za slova, upišite više inačica pisanja određene riječi i povežite ih Booleovim operatorom OR, uvijek ga pišući velikim tiskanim slovima ili ekvivalentom koji koristi određena tražilica.*
 - Korištenje zamjenskih znakova za cijele riječi može poslužiti kad pretražujete, npr. određeni naslov, u kojem niste sigurni za neke riječi.

-
- **Zaustavne riječi** (stop words) - najčešće članovi, veznici i prijedlozi (*a, an, any, the, to, with, from, for, of, that, who*) koje program zanemaruje pri pretraživanju.
 - Osim navedenih riječi, tražilice zanemaruju i Booleove operatore *AND, OR, NOT*. (Dakle, potpuno je svejedno upišete li u redak za pretraživanje *forms of narrative* ili *forms narrative* jer će riječ «of» biti isključena iz pretraživanja.)
 - Neke tražilice, nakon što je pretraživanje izvršeno, točno navedu koje su riječi izuzete iz pretraživanja.
 - Tražilica zanemaruje te riječi zato što su one najčešće nebitne za pretraživanje.
 - Ako je neka od tih riječi važna za pronalaženje dokumenata, moramo je upisati unutar navodnika ili ispred nje staviti znak + (bez razmaka).

Strategije pretraživanja

- Prije traženja podataka na webu treba promisliti o tome što zapravo tražimo. Strategije pretraživanja:
http://edu-udzbenik.carnet.hr/2/tablica_4_pogl_04_lekc_02.htm
- Kada ste odabrali strategiju pretraživanja, možete formulirati upit odabranoj tražilici.
- Pr. zanima nas pospješuje li konzumiranje zelenog čaja dijetu?
 - 1. Formulirat ćemo upit: *zeleni čaj i dijeta* .
 - 2. Rastavit ćemo upit na samostalne dijelove: *zeleni čaj; dijeta* .
 - 4. Pretraživat ćemo:
 - a. *zeleni čaj* kao frazu
 - b. srodne pojmove povezane operatorom *OR*: *dijeta OR smanjenje tjelesne težine OR mršavljenje*.
 - 5. Kad pretražimo svaki dio upita pojedinačno (a i b), spojiti ćemo ih Booleovim operatorom *AND* i dobiti informacije o traženoj temi.

Osobitosti alata za pretraživanje

- Svaki alat za pretraživanje ima svoje osobitosti.
- Na CARNet-ovim stranicama pogledajte još mnoge zanimljive podatke o:
 - Najpopularnijim imenicima: http://edu-udzbenik.carnet.hr/2/pogl_05_lekc_01.htm,
 - Najpopularnijim tražilicama:
 - Google: http://edu-udzbenik.carnet.hr/2/pogl_05_lekc_02_01.htm,
 - Yahoo!: http://edu-udzbenik.carnet.hr/2/pogl_05_lekc_02_02.htm,
 - Ask.com: http://edu-udzbenik.carnet.hr/2/pogl_05_lekc_02_03.htm